

буйну красу української природи: Дніпра, ланів, степів, садів... (звучить фортепіанний вступ, учні виконують «Садок вишневий коло хати...».)

Учитель музичного мистецтва. Які почуття викликає у вас ця пісня? Що відчував поет, коли писав вірш? (Захоплення красою чарівної природи, любов до рідного краю, до родини, зворушливе зображення життя українського села...) Усе це – уособлення мрій поета про тихе родинне щастя, які так ніколи й не здійснилися.

Учитель української літератури. Душевність і мелодика його лірики завжди чаруватиме, житиме в кожному українському серці, а особливо в серцях митців, для яких поезія Великого Кобзаря – могутнє джерело музичної творчості. Тарас Шевченко належить до наймузикальніших поетів світу.

Учитель музичного мистецтва. Я назву тільки декілька імен композиторів, які зробили свій внесок у музичну Шевченкіану: М. Лисенко, С. Людкевич, Я. Степовий, К. Стеценко, П. Майборода, К. Данькевич, А. Філіпенко, П. Ніщинський, П. Чайковський, М. Мусоргський, С. Рахманінов, Р. Глієр. Цей перелік можна продовжувати ще довго, таких композиторів більше 120! Вони створили понад дві тисячі творів у різних музичних жанрах. Має своє відображення в музиці й сам образ Т.Шевченка у творах-присвятах: кантаті «Шевченкові» К. Стеценка, уже відомому вам творі Я. Степового «Прелюд пам'яті Тараса Шевченка» (звучить «Прелюд пам'яті Тараса Шевченка» Якова Степового.)

Література

1. Шевченківський словник. У 2-х т. – К., 1978. – Т.2 – С. 362–379.
2. Лобова О.В. Музичне мистецтво: підручник для 5 класу/ О.В.Лобова. – К.: Школяр, 2005.
3. Волошина О.В. Музичне мистецтво: підручник для 6 класу/ О.В.Волошина, А.В.Левченко, О.В.Мальченко. – К., Ірпінь: Перун, 2006.
4. Масол Л. Мистецтво: підручник для 3 класу/ Л.Масол, Е.Белкіна. – Вінниця: Нова книга, 2003.
5. Хлебнікова Л. О. Музика: розробки уроків :метод. посібник для вчителів / Л.О.Хлебнікова, Т.О.Наземнова. – Х. : Скорпіон, 2008.
6. Золотарьова О.І. Усі уроки музичного мистецтва. 7 клас / О.І.Золотарьова. – Х.: Основа, 2011.
7. www.pisni.org.ua.

Феномен творчості Гоголя

(літературна година)

Соколовська В.В., учителька зарубіжної літератури,
заступник директора з навчально-виховної роботи
КЗ Мереф'янська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 6»
Мереф'янської міської громади Харківського району

Микола Васильович Гоголь – один із найбільш значних художників слова XIX століття, який має величезний вплив на всю світову літературу. Про його героїв і про їхні пригоди, завжди хитромудрих, заплутаних, а то й просто

неймовірних. І головний чинник вбачаємо в тому, що Гоголь геніально поєднав у своїй творчості «українське» і «російське» начала, створив дивовижний літературний, ширше – культурний – феномен, який не має аналогів.

Так чим же великий Гоголь?

Від влади Гоголя не втечеш: герої його вторглися в народний побут, їх неможливо не знати. І навіть не прочитавши ще «Мертвих душ», почуєш щось про схожого на ведмеда незграбного й похмурого поміщика Собакевича, про скупердя Плюшкіна і про спритного Павла Івановича Чичикова, який снував від садиби до садиби, хвацько торгуючись через ... імена, тільки через імена кріпаків: селяни померли, у списках залишилися їхні імена, поміщики платили за покійних податки, і Чичиков, оформляючи покупку, від повинностей їх рятував. Чичиков, Собакевич, Плюшкін давно живуть-поживають і поза книгою Гоголя, і вже в одному цьому – влада над нами письменника.

Велика соціологічна визначеність потрібна для дослідження відносин, що складаються між Гоголем і його героями. Ставлення Гоголя до людей – це переважно ставлення батьківське, і тому як ніхто інший бачить він промахи, помилки отців численних, які постають перед його допитливим поглядом. Отців і в прямому, і в переносному значенні слова, усіякого роду начальства, яке поклато на себе піклування про тих, хто опинився під його нерозумною та неохайною владою.

Іде поділ: батько проти сина, а син проти батька; мати проти дочки, а дочка проти матері (у «Ревізорі» Гоголь і до конфлікту, до суперництва матері й дочки дістатися зумів!). Гоголь бачить це як громадянин і як людина, яка знає життя сім'ї до подробиць, до дрібниць. Але звідки він знав життя сім'ї? Побут Гоголя – побут досить безпритульний: опорою були тільки друзі, а сім'я ... Її не було. Але він все ж заглянув у глибини якоїсь узагальненої російської сім'ї, він вивернув це життя навиворіт, показавши, проникаючи і туди, поділ детально, зі знанням справи. У Гоголя було особливе почуття структури сучасного йому соціального життя. І свідомість єдності цієї структури: те, що відбувається з державою, відбувається і десь у глибинах її, із сім'єю; повсюдний розлад, хоча повсюдні спроби сучасників його здолати.

Ми живемо загальною культурою ... Минуле живе в сьогоденні, нам від нього не відбутися. Хто такий справді Гоголь – український чи російський письменник? Він належить і Росії, й Україні! «Думка про Росію була ... жвавою частиною його існування» (П.В. Анненков). А ще в 1976 р. Олесь Гончар написав статтю «Гоголь і Україна», у якій фігура письменника органічно вплетена в його природний духовно-генетичний контекст: «Земля України ... Це вона вигодувала, вигохала Гоголя, і що не лише фізично, а – що куди важливіше – духовно, з дитинства наділивши його красою своєї поезії, буянням пісенної творчості, епічною величавістю дум, фантастикою казок, переказами і легендами, дивовижно щедрою барвистою образністю ... » [2]. І глибоко закономірно, що українська складова посідає найважливіше місце у творчій спадщині великого письменника. Не зайве у зв'язку з цим нагадати, що значний пласт його творчості тематично, а також поетикою і творчим методом, міцними, нерозривними нитками пов'язаний з Україною («Вечори ...», «Тарас Бульба», «Вій», «Повість про те, як посварилися Іван Іванович з Іваном Никифоровичем» та ін.). Творчість Гоголя глибоко вкорінена в традиції українського фольклору, українського бароко, українського романтизму, відображає ментальність українського народу. «Тарас

Бульба» несе на собі виразну печатку двомовності. Він – на межі російської і української культур. Свою двомовність Гоголь усвідомлював і по-доброму нею бравував (навіть у цьому позначалося його уявлення про своє покликання, призначення: об'єднати те, що почало розділятися). Але які б не були причини, що зумовили російськомовний характер гоголівської художньої творчості, його вибір на користь російської мови виявився надзвичайно плідним. Плідним тому, що Гоголь творив особливою російською мовою: надав їй мелодійності, властивої українській мові, збагатив її лексично, ритмічно, глибоким ліризмом, гумором, властивим українській народній поезії, співучістю, яскравістю фарб української природи.

Коли Гоголь помер, то скорбота про нього в Україні була загальною, його шанували не тільки як великого письменника, а любили як близьку людину. «Місця, які нагадували про Гоголя, отримали якусь святість; людей, які його особисто знали і з якими про нього можна було поговорити, слухали з особливою повагою. Словом, – це були хвилини дійсно глибокої національної скорботи» (Н.С. Лесков. XI глава оповідання «Путімець. З апокрифічних оповідань про Гоголя», 1883).

Гоголь створив книги, які з'явилися справжнім відкриттям у художній культурі, яким судилося вічне життя. Півтори сотні років розігрується притча про городового, який потрапив у халепу, і про молоденького мандрівника, прийнятого жителями невідомого містечка чи не за месію, посланого у віддалений край для обдарування обивателям закону і правди. Півтори сотні років розкочується по сцені тривожне «р» перших фраз «пРигласил, пРенепРиятное, Ревизор из ПетеРбурга с секРетным пРедписанием»; але те, що відбувається на підмостках, завжди новим, і буде воно нове ще півтораєста років, і ще, і ще.

Гоголь широкий і різноманітний як художник. Це різноманіття проявляється в тематиці його творів. Він пише про російських і українських селян («Вечори на хуторі ...», «Мертві душі»), про повітових і губернських поміщиків («Миргород», «Мертві душі»), про столичні звичаї («Петербурзькі повісті»). Гоголь різноманітний у способах художнього зображення. Він і романтик-фантаст, і сатирик, і реаліст. Письменник уміє проникнути в глибини не тільки соціальних, але й моральних, етичних і психологічних відносин і станів людей. Він може прикинутися пасічником Рудим Паньком – добродушним, лукавим оповідачем українських фантастичних народних казок і легенд («Вечори на хуторі біля Диканьки»), сумним спостерігачем дріб'язковості та вульгарності людського життя («Старосвітські поміщики», «Повість про те, як посварився Іван Іванович з Іваном Никифоровичем»), поетичним дослідником соціальних хвороб («Ніс», «Записки божевільного»). Настільки ж різноманітний талант Гоголя і в жанровому плані. Він є автором поеми у віршах («Ганц Кюхельгартен»), низки драматичних творів, серед них і відомих комедій «Ревізор» і «Одруження», поеми-роману «Мертві душі» та трьох циклів повістей («Вечори на хуторі біля Диканьки», «Миргород», «Петербурзькі повісті»). Але при всьому різноманітті для творчого методу Гоголя характерна певна єдність як у способах зображення дійсності, так і у формах вираження, тобто в індивідуальній творчій манері.

В історичній перспективі гоголівська творчість розкривалася поступово, оголюючи з ходом часу все більш глибокі свої рівні. Спочатку першорядне значення мали соціальні мотиви, зняття всіляких заборон на тему й матеріал, побутова конкретність, гуманістичний пафос у змалюванні «маленької людини».

Потім з особливою силою розкрилася християнська філософсько-етична проблематика гоголівських творів. Згодом сприйняття творчості Гоголя доповнилося ще відчуттям особливої складності й ірраціональності його художнього світу, пророчою сміливістю і нетрадиційністю його образотворчої манери.

Таким ми побачили великого письменника землі нашої милої, і такому Гоголю ми співчуваємо в міру нашого вміння відгукуватися на турботу, шукання, перемоги й драми людські.

Література

1. Барабаш Ю. Гоголь: драма «двох душ»? / Ю. Барабаш // Літературна Україна. – 1990. – 13 грудня.
2. Гончар О. Гоголь і Україна / О. Гончар // О.Т. Гончар. Письменницькі роздуми : літ.-критичні статті. – К.: Дніпро, 1980.
3. Стронецький О. Як творив Гоголь / О. Стронецький. – Львів: Видавництво «Світ» Львівського ун-ту, 1994.

У світі казки чарівної

*(урок-подорож позакласного читання
для учнів 2-го класу з дислексією)*

*Панченко Н. М., завідувачка бібліотеки
Харківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 38
Харківської міської громади*

Мета:

- ознайомити дітей з українською народною казкою «В'юнєць-молодець та шука»;
- заохочувати до читання казок;
- закріплювати вміння розпізнавати народну й авторську казку;
- формувати оцінні судження;
- розвивати усне зв'язне мовлення, мислення, творчу уяву, навичку читання, спостережливість;
- виховувати працелюбність, кмітливість, повагу до книги.

Обладнання: журнал-путівник, виставка книг «Улюблена казочка».

Хід уроку-подорожі

І. Забезпечення емоційної готовності до уроку-подорожі

Сьогодні у нас незвичайний урок. Я запрошую вас до подорожі. Адже всі ми любимо мандрувати. Яку дорогу обрати? Куди вирушити? У цьому нам допоможе *журнал-путівник*, завдяки якому ми дізнаємося багато цікавого.

Розгорнімо путівник на першій сторінці. На ній – ребус. Розгадаємо його та прочитаємо назву нашої подорожі (розгадування ребуса, відповідь: *казка*).

Казки – це найпопулярніші в народі твори. Їх люблять усі: від маленьких дітей, які ще ходити самі не вміють, але вже з великою цікавістю слухають і